

**УЧЕБНА ПРОГРАМА ПО МАЙЧИН ТУРСКИ ЕЗИК ЗА VII КЛАС/ СЕДМА ГОДИНА НА ОБУЧЕНИЕ
(ИЗБИРАЕМИ УЧЕБНИ ЧАСОВЕ)**

КРАТКО ПРЕДСТАВЯНЕ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА

Образователно-възпитателният процес по майчин турски език в VII клас/седма година на обучение се реализира като езиково и литературно обучение. В този клас придобитите езикови и литературни знания се систематизират, обогатяват, надграждат и обобщават. На учениците се предоставя много по-голяма възможност за самостоятелна работа, за работа в екип, за участие в ученическо изследване на даден проблем, за работа с различни източници на информация, за участие в дискусия и формиране на лично становище по даден проблем, за приобщаване към общочовешките ценности и изграждане на съзнание за етническа принадлежност и национална идентичност.

Учебната програма предполага изучаването на художествени произведения на турски, български и световни автори, подходящи за възрастта на учениците; овладяване на лингвистични знания за съвременния турски книжовен език, които изграждат в съзнанието на ученика теоретичната основа и речевите механизми за овладяването на други езици в училище; формиране на комуникативно-речеви умения и компетентности.

Конкретните практически задачи като съставяне на публицистични текстове (репортаж, интервю); съставяне и редактиране на сложни съставни и сложни смесени изречения; редактиране на текст с оглед правилната употреба на частите на речта; звукови промени в края на думите; уместна синонимна замяна на домашни думи, чуждици и заемки; използване на тълковен, синонимен и фразеологичен речник; съпоставяне на наклоненията в турския и българския език; усъвършенстване на текстове с оглед правилната и др. съдействат за непринудено и достъпно усвояване на абстрактната езикова информация. Обучението по майчин турски език в VII клас/седма година на обучение допринася за общото интелектуално развитие на учениците, за изграждане култура на общуване, възпитава уважение към културното разнообразие. Учебното съдържание предполага усъвършенстване езиковите компетентности на седмокласниците, чрез овладяване на нови знания и умения за характеристики на текста в сферата на масовата комуникация, за лексикалния състав на книжовния турски език, за литературните жанрове повест и пътепис, за съчинение на литературна тема и за есе. Това обучение е тясно

свързано с обучението по български език и литература и чужд език, като придобитите знания по майчин език служат за опора при овладяване на други езици. Тази междупредметна връзка разширява езиковите и културните знания на учениците.

Учениците четат и анализират произведения на турски, български и чужди автори, като съпоставят текстове от различни жанрове; осъзнават причинно-следствените връзки в сюжетното развитие, ролята на епизодите в структурата на текста, действията и чувствата на литературните герои, отношението на автора към тях; обогатяват знанията си за жанровата система и индивидуалния стил на твореца; анализират текста откъм употреба на езикови средства с преносна употреба (метонимия, хипербола, символ, ирония) и осмислят значението на тропите и фигурите за смисловото внушение на текста; осъзнават универсалността на основните принципи в общочовешката ценностна система и активно усвояват основните социокултурни модели и отношения в съпоставителен план между етническа, родна и чужда идентичност и култура, утвърждават собствената си етническа култура и идентичност в условията на толерантност и уважение към другите култури и народи. В седми клас/седма година на обучение учениците имат възможност да се запознаят и с поест и пътепис. За тези видове се поднася и кратка теоретична информация. На учениците се предлагат иновационни задачи като съставяне на проект на антология на изучаваните през учебната година поети; презентация за живота и творчеството на даден автор; представяне на литературен герой и т.н. Възприемането и осмислянето на художествения текст се осъществява по време на беседата, при която учениците осъзнават значението на понятията завръзка, експозиция, кулминация, развръзка и епилог; тълкуват функцията на заглавието, мотото, темата, епохата, събитията и героите; запознават се с творческата и житейската биография на автора, споделят посланията на лирическия герой в поетични творби. В този клас намира място и разказът на учителя, съпроводен най-често със съответни демонстрации. Усъвършенстват уменията си за писане на съчинение-разсъждение по литературен проблем, есе и на съчинение на свободна тема.

ПРЕДСТАВЯНЕ НА УЧЕБНОТО СЪДЪРЖАНИЕ ПО ТЕМИ, ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ И НОВИ ПОНЯТИЯ

ТЕМИ	КОМПЕТЕНТНОСТИ КАТО РЕЗУЛТАТИ ОТ ОБУЧЕНИЕТО	ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ	НОВИ ПОНЯТИЯ
ЕЗИКОВО ОБУЧЕНИЕ			

<p>Текст и общуване</p>	<p>Осмисля особеностите и функциите на устния и писмения публицистичен текст. Изпълнява ролята на репортер. Използва интернет. Разпознава текст разсъждение.</p>	<p>средства за масова комуникация/<i>kitle iletişim araçları</i> публицистичен текст/<i>gazetecilik metni</i> репортаж/<i>röportaj</i> интервю/<i>söyleşi // mülakat</i> рубрика/<i>bölüm, manşet</i> разсъждение/<i>açıklayıcı anlatım</i></p>
<p>Изречението като езикова единица</p>	<p>Използва уместно синтактични конструкции като словосъчетанията за съставяне на изречение. Образува и разграничава изреченията според вида на сказуемото - глаголни и именни. Разграничава главно и подчинено изречение. Съставя и редактира различни видове сложни съставни изречения. Владее пунктуацията на сложното изречение и уместно го употребява в собствени текстове. Разпознава в изречението обособените части и вметнатите думи.</p>	<p>словосъчетания/<i>sözcük grupları</i> глаголно изречение/<i>eylem tümcesi</i> именно изречение/<i>ad tümcesi</i> главно изречение/<i>temel tümce</i> подчинено изречение/<i>tümcesmi (yan tümce)</i> сложно съставно изречение/<i>bağımlı bileşik tümce</i> сложно смесено изречение/<i>karma bileşik tümce</i> обособена част/<i>ara tümce</i> вметната дума/<i>ara söz</i></p>
<p>Думата като част на речта (морфология)</p>	<p>Образува и използва уместно в речта си видовете именни словосъчетания (изафетни форми). Съставя изречения с всички видове изафетни форми. Определя службата на съществителните имена в изречението. Може да образува, идентифицира и да разграничава според граматическите им признаци и да използва уместно прилагателните имена. Познава начините за образуване на засилените форми. Може да ги идентифицира и да ги разграничава според граматическите им признаци. Редактира свои и чужди текстове с оглед правилната употреба на видовете местоимения в зависимост от падежа. Осмисля спецификата на наклонението като начин за изразяване на отношението на говорещия към връзката</p>	<p>падеж/<i>durum</i> определителни именни словосъчетания/<i>belirtili ad tamlamaları</i>), неопределителни именни словосъчетания/<i>belirtisiz ad tamlamaları</i>, именни словосъчетания без окончания/<i>takisiz ad tamlamaları</i>, верижни именни словосъчетания/<i>zincirleme ad tamlamaları</i> удвояване/<i>ikileme</i> наклонение/<i>kip</i> изявително наклонение/<i>bildirme kipi</i> повелително наклонение/<i>emir kipi</i> условно наклонение/<i>şart kipi</i></p>

	на действието и реалността. Използва изразните възможности на различните наклонения в собствени текстове, изследва и съпоставя наклоненията в турския език с изучаваните наклонения в българския език в различни видове текст.	преизказно наклонение / <i>iletme (rivayet) kipi hikaye (anlatma) bileşik zamanı rivayet (iletme) bileşik zamanı şart (koşul) bileşik zamanı</i>
Думата като речникова единица (лексикология)	Разграничава видовете думи според лексикалното им значение в текстове от различни стилове. Използва синонимен, тълковен и фразеологичен речник. Познава речниковия състав на турския език. Разпознава домашни думи, заемки и чуждици и ги използва уместно в текст. Коментира уместната и неуместна употреба на заемки и чуждици в различни текстове. Ползва тълковен речник и речник на чуждите думи.	лексикално (пряко) значение/ <i>gerçek anlam</i> метафорично значение на думите/ <i>sözcüklerde mecaz anlam</i> домашни думи/ <i>öztürkçe sözcükler</i> заемки/ <i>alıntular</i> чуждици/ <i>yabancı sözcükler</i>
Звуковете в турския език (фонетика)	Анализира и коментира отклонения от фонетичните закони. Анализира звуковете промени в края на думите от турски произход. Съпоставя и разграничава чужди думи и думи от турски произход въз основа на действието на закона за вокалната хармония.	уподобяване / <i>benzeşme</i> изпадане на сричка/ <i>hece düşmesi</i> вмъкване на звукове/ <i>ses türemesi</i> сливане/ <i>ulama</i>
Комуникативни компетентности	Познава структурата на съчинението - разсъждение по литературна тема и съчинението на свободна тема Излага позицията си чрез тълкуване на изучаван текст. Пише и редактира свои и чужди текстове, като построява логически изложението си и спазва основните изисквания за писмено общуване. Познава структурата и композицията на ученическото есе (теза, аргументативна част, обобщение). Построява логически изложението си и го оформя в съответствие с изискванията за правопис, пунктуация, графично оформяне.	съчинение/ <i>kompozisyon</i> съчинение-разсъждение/ <i>açıklamalı kompozisyon (anlatım)</i> <i>ese/deneme</i>

ЛИТЕРАТУРНО ОБУЧЕНИЕ Тематични области		
Световете на човека Човекът и природата	<ul style="list-style-type: none"> • Свързва имена на герои от изучавано произведение с името на неговия автор и със заглавието на произведението. Чете и познава творчеството на турски поети и писатели от България. • Осмисля природата като извор на вдъхновение с нейната безсмъртна красота и величие и в същото време неразгадаема, когато застрашава човека с унищожителните си стихии. Възприема магическите въздействия на природата над човека. • Различава и тълкува в изучавани поетически литературни текстове преживявания, настроения, състояния на героя. Самостоятелно обяснява понятия като доброжелателност, приятелство, добротворчество. • Обяснява функциите на пейзажа за изобразяването на човека и света. Различава думи с пряко и преносно значение, посредством които изразява обичта си към родината. Разпознава по откъс от изучавано произведение неговия автор и (заглавието на) самото произведение. • Съставя проект на антология на изучаваните през учебната година поети; презентация за живота и творчеството на даден автор; представяне на литературен герой чрез CV и т.н. 	пътепис/ <i>seyahatname</i> тема/ <i>konu</i> тематика/ <i>tema</i> поезия/ <i>nazım</i> проза/ <i>nesir</i> стихотворна стъпка/ <i>ölçü</i> силабическо стихосложение/ <i>hece ölçüsü</i> свободно стихосложение/ <i>serbest ölçü</i> аруз (вид стихотворна стъпка) <i>aruz vezni</i> отворена сричка/ <i>açık hece</i> затварена сричка/ <i>kapalı hece</i> антология/ <i>antoloji, seçki, güldeste</i> презентация/ <i>sunum</i>
Човекът в обществото – норми, ценности и конфликти	<ul style="list-style-type: none"> • Изграждане на умения за по-цялостен анализ на текст – тема, характеристика на герой, сюжет, сюжетно-композиционни особености; обогатяване на знанията за жанровата система на литературата; 	сюжет/ <i>süje, kompozisyon</i> преносна употреба/ <i>mecaz anlam</i> метонимия/ <i>metonimi // mecaz-ı mürsel</i> хипербола/ <i>abartma, mübalağa</i>

	<p>за самостоятелно четене на художествени и научно-популярни текстове и споделяне на мнения и оценка във връзка с прочетеното. Разбира същността на понятията завръзка, експозиция, кулминация, развръзка, епилог. Умее да разграничава типичните жанрови особености на различните художествени творби. Различава и тълкува действията и развитието на героите в сюжета. Обяснява мотивацията на герой чрез сюжета.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Познава основните принципи в жанровата система на литературата и разбира понятията: приказка, басня, гатанка, фолклорна песен, разказ, повест, роман, ода , елегия, лирическо стихотворение • Наблюдава значението на думи с преносна употреба в художествени текстове. Анализира текста откъм употреба на езикови средства с преносна употреба и коментират функцията на метафора, алегория, градация, метонимия и хипербола. Сравнява езика на преведено литературно произведение с оригиналния текст откъм използвани изразни художествени средства. 	<p>антология/<i>antoloji, seçki, güldeste</i> повест/<i>uzun hikaye</i> предговор/<i>önsöz</i> послеслов/<i>sonsöz</i> символ/<i>sembol</i> ирония/<i>ironi, istihza, ince alay</i> експозиция/<i>giriş // sergileme</i> завръзка/<i>düğüm</i> развитие на действието/<i>serim // gelişme</i> кулминация/<i>püf nokta // doruk nokta</i> развръзка/<i>çözüm, çözümlü</i> епилог/<i>epilog, son söz</i> биография/<i>biyografi</i> творчество/<i>yaratıcılık</i> лирически герой/<i>lirik kahraman</i> повест/<i>uzun hikaye // uzun öykü</i></p>
--	---	---

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНО ПРОЦЕНТНО РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА УЧЕБНИТЕ ЧАСОВЕ ЗА ГОДИНАТА

Годишен брой часове за изучаване на учебния предмет в VII клас /седма година на обучение в **избираемите учебни часове и/или факултативните учебни часове** – 72.

Препоръчително разпределение на часовете:

За нови знания	44 часа
----------------	---------

За затвърдяване на новите знания и за обобщение	28 часа
---	---------

СПЕЦИФИЧНИ МЕТОДИ И ФОРМИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА ПОСТИЖЕНИЯТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Очакваните резултати от обучението *по майчин турски език* в VII клас/седма година на обучение, описани в учебната програма, се установяват чрез: задачи за индивидуален контрол, задачи за лексикален и лингвистичен анализ, беседи, дискусии, задачи за конструиране на собствен текст в устна и писмена форма, задачи за анализ на художествено произведение, тестови задачи, задачи за екипно изпълнение и др. Тестовите задачи могат да служат както за текуща и периодична проверка, така и за самопроверка и като форма на упражнение.

Текущи оценки за учебен срок:	
Устни изпитвания и участие в работа в клас	минимум 1 оценка
Писмени изпитвания и домашни работи	минимум 1 оценка

ДЕЙНОСТИ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА КЛЮЧОВИТЕ КОМПЕТЕНТНОСТИ, КАКТО И МЕЖДУПРЕДМЕТНИ ВРЪЗКИ

Ключови компетентности	Дейности и междупредметни връзки
Умения за общуване на чужди езици	Използва познанията за езиковите единици и закономерности на майчиния си език при усвояване на граматичната система на други езици.
Дигитална компетентност	Използва електронни източници за изпълнение на конкретна изследователска задача.
Умения за учене	Използва различни видове речници. Работи в библиотека.
Социални и граждански компетентности	Умее да работи в екип при изпълнение на съвместни задачи. Издига се общото интелектуално развитие на учениците.

Културна компетентност и умения за изразяване чрез творчество	Проявява толерантност и уважение към културната различност. Използва познанията си по майчин език при анализ и коментар на художествени текстове.
--	--

ПРОЕКТ